

[Faint, illegible handwriting on a blank page]

17
ARCHIATRO COELESTI, DEO, DUCE
DISPUTATIONUM
MEDICARUM DE SPECIALI
DIGNOTIONE ET CURATIONE

Morborum totius corporis humanica:
quæ est

DE
CATARRHO

QUAM

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi & Experientissimi Viri

DN. JOHAN. RUDOLPHI

SALTZMANNI ARTIS MEDICÆ DOCTO-

ris Experientissimi, Poliatri felicissimi, Inclytæ Argen-

tinensium Academiae Professoris celeberrimi,

Præceptoris sui omni observantiæ

cultu prosequendi.

Publicæ Φιλιάτρων censura submittit

JOHANNES DEETZIUS TORGEN-
SIS MISNICUS,

Mense Martio.

ARGENTORATI,
Typis NICOLAI WYRIOT.

Anno M. DC. XX.

AMPLISSIMIS ET
PRUDENTISSIMIS VIRIS
DOMINIS CONSULIBUS, PRÆTORIBUS,
totiq; Senatui Civitatis Torgensis, Fau-
toribus ac Promotoribus, summo
observantiæ cultu æternum
prosequendis.

Hasce de Catarrho Theses

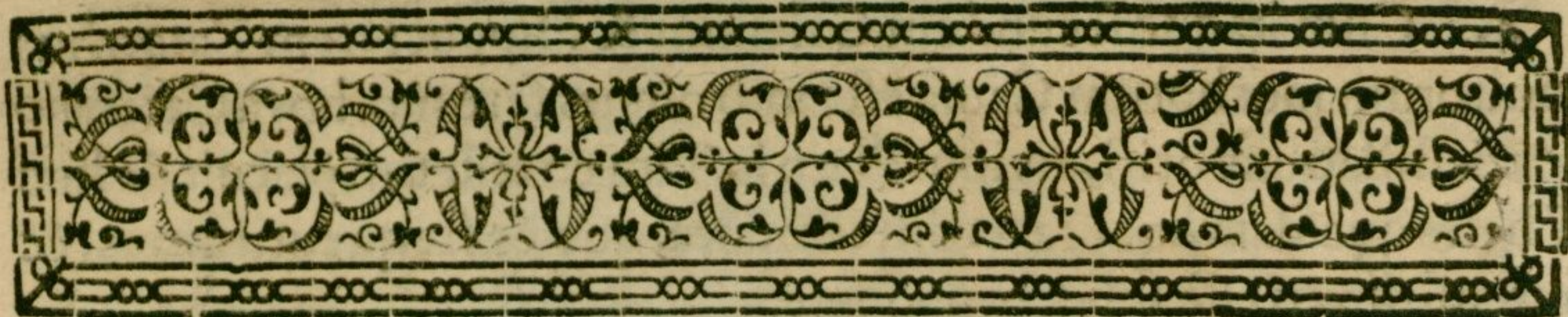
debitæ gratitudinis ergò

dicat

dedicat

consecrat

JOHANNES DEETZIUS
Autor & Respondens.

ΣΥΝ ΘΕΩ

DISPUTATIO MEDICA
DE
CATARRHO,

Respondente

JOHANNÉ DEETZIO Torgensi Misnico.

THESIS I.

Aput nostrum meritò præ reliquis Corporis partibus in loco excelsiore & sublimiore situm est, tum propter oculos, tum quod propter hoc Cerebrum contineat, in quo subtilissimi Spiritus, pro sensu & motu totius Corporis generantur, & perficiuntur, ut sit quasi specula totius Corporis, Unde impendentia mala avertere, grata autem & salutaria appetere & consequi possumus.

2. Quia autem propter continuam dissipationem & fluxum nulla est vel minima Corporis humani particula, quæ nutritione non egeat, Cerebrum etiam, homini quidem maximum, plurimo opus habuit alimento.

3. Nutritio autem hæc facultatibus perficitur attrahente, retinente, alterante & superfluum expellente. Quibus si uni vel omnibus insigne aliquod erratum contingat, nutritionem quoque vitari necesse est. Unde vitiata nutritione, Cerebri actiones nobilissimæ depravantur, atque excrementum copiosum inibi generatur, hocque si in Cerebro retineatur, ipsi capiti laborem facit, morbosque diversos procreat, juxta *Hipp. l. de glandul.* deorsum verò si fluxerit, non solum partibus, per quas fluit, molestum est, verum etiam universum corpus morbis obnoxium reddit.

A 2

4. Cum

4. Cum itaque secundum Galenum & Hippocratem Catarrhus multorum morborum Causa est: imò omnes ferè morbos à Catarrho seu destillatione oriri, divinus Plato in Timæo testetur, placuit de hoc Theses quasdam hoc præsertim tempore, quo & frequentissimus, & infensissimus esse solet, proponere.

5. Cum verò Cicero l. 1. officior. omnem, qui cum ratione suscipitur tractatum, à definitione proficisci jubeat, Aristoteles etiam l. 2. post. Analyt. c. 14. t. 18. illam principium omnis cognitionis statuatur, meritò summa cum diligentia ea investiganda erit.

6. Cumque apud eundem Philosophum eod. 2. post. Analyt. c. 10. t. 9. & 10. duplex statuatur. ὀνομαστικός nominalis & πραγματικός realis, idcirco nominalem seu nominis explicationem prius investigabimus.

7. Dicitur itaque Græcis κατάρροσ ἀπὸ τοῦ κατὰ πρῶτον, à DEFLUENDO, seu DESTILLANDO. Unde & Latinis DESTILLATIO, vel DEFLEXIO vocatur, quin & Græcum Vocabulum longo jam Usu Latinum factum est. Catarrhi autem vox dupliciter usurpatur; vel generaliter pro omni defluxione à capite ad partes inferiores, cujus species plures sunt, quas Galenus recenset l. 3. de sympt. Caus. c. 4. vel specialiter, pro una aliqua harum specierum, ea scilicet, quæ, ut idem Gal. comm. 3. aph. com. 12. loquitur, ex capite fertur ad Pulmonem per asperam arteriam: vel quæ in os defluit, hæc enim Communiter hoc generis nomen retinuit ex eodem Gal. 3. de sympt. Caus. c. 4.

8. Realem definitionem quod attinet, dicimus CATARRHUM IN GENERE ESSE HUMOREM EXCREMENTITIUM cum Paulol. 3. de re med. c. 58. IN CEREBRO OB FACULTATIS ALTERATRICES FRUSTRATIONEM COLLECTUM, AD PARTES INFERIORES DECUMBENTEM, ET VARIIS MODIS PARTES AFFICIENTEM.

9. HUMOREM dicimus, ad differentiam Vaporum & fuliginum, quæ in Cerebro generantur vel ibidem Coacervantur. Excrementitium verò, propter humores alimentarios, per venas & arterias Cerebro Communicatos & in nutritionem Cerebri abeuntes.

20. IN CEREBRO COLLECTUM ponimus, ut distinguamus ab alijs humoribus excrementitijs, in alijs locis Coacervatis, ut Exempli gratia, à bile flava, quæ in propria sua vesicula colligitur, ibique

ibi que aliquandiu retinetur, atque statuto tempore ad intestina descendit, & excernitur, quæ Catarrhus tamen non vocatur.

II. OB FACULTATIS ALTERATRICES FRUSTRATIONEM, non quod omninò dejecta sit, ut nihil amplius digerat, sed quod vel Cerebri intemperie impedita, munus suum non perficiat: vel materiæ copia obruta, eam, etsi per se valida, evincere non possit: Undè necessariò superflui humores, & excrementa generantur, & colliguntur.

12. AD PARTES INFERIORES DECUMBENTEM: sic enim Avicenna cursum vocat materiæ à Cerebro, atque verè Catarrhus à Gal. 3. de Sympt. caus. c. 4. & ab Aetio tetrabibl. 2. serm. 3. c. 53. fluor, à Plinio lib. 1. c. 2. influxio dicitur: dum enim in Cerebro detinetur, Catarrhi nomen non meretur. Ubi itaque delabatur vel cum descendit molestus est, vel cum in parte aliqua colligitur, malum aliquod causat, vel etiam utroque modo Corpus afficit, qui enim citra molestiam delabatur, huc non pertinet.

13. Ex data definitione colligitur CATARRHUM ESSE QUID PRÆTER NATURAM: Cum autem tria sint, quæ Corpori nostro præter naturam accidunt, Morbus sc. Causa, & Symptoma ad quod nam horum referendum sit, genus, nobis in definitione positum, declarat.

14. Dicitur enim EXCREMENTUM, ex quo ad Symptomata & horum quidem tertiam speciem, excrementorum scilicet vitia pertinere patet, tum ratione substantiæ, quia humor est præter naturam, tum ratione excretionis, non enim excernitur eo, quo deberet modo.

15. LOCUS etiam AFFECTUS ex eadem definitione patet, & duplex est, PARS scilicet MANDANS, ipsum Cerebrum ex Gal. 1. 3. de Caus. Sympt. c. 4. & PARS RECIPIENS, Una videlicet, vel plures, ex partibus inferioribus, seu infra Cerebrum sitis: Cum enim nunc hanc, nunc illam, unam vel plures petat, certa definiri hic nulla potest.

16. CAUSÆ CATARRHUM EFFICIENTES, sunt *αἰτιατὰ ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου* seu evidentes, vel externæ, & *αἰτιατὰ ἐκ τῆς διαίτης*, vel internæ dictæ, quæ iterum duplices, vel antecedentes, totius nomen apud Græcos retinentes, vel *συνεχόμενα* conjunctæ.

A 3

17. Causæ

17. *Causæ αεργλαφικαί* seu evidentes dictæ, sex res sunt non naturales vocatæ, ut est primum aëris & aliorum extrinsecus occurrentium constitutio humida, caliginosa, crassa austrina, ut quæ Cerebrum nimia humiditate perfundit: frigida tum Cerebrum refrigerando, generationi hujusmodi humorum occasionem præbet, tum constringendo, humores in Cerebro contentos exprimit: calida eosdem fundit & quasi eliquat. Cibi & potus ingurgitatio nimia, usus eorum, quæ humiditate plurima Cerebrum irrigare possunt, Vaporibusq; id ipsum replent. Motus & exercitiū Corporis vel minimum, aut nullum, vel nimium, & intempestivum. Somni Meridiani *Cels. l. 1. c. 10.* & naturæ modum excedentes *Id. l. 1. c. 3.* Balnea *Ibid. c. 10.* coitus immodicus: Animi *παθηματά*: longa mora sub Luna *Cels. l. 1. c. 4.* & Sole: Item studia continua *Idem ibid. c. 2. & c.* à quibus Cerebrum debilitatur, & à statu suo naturali dejicitur, unde hujusmodi excrementorum generationi ansa præbetur.

18. ANTECEDENTES seu *αεργυμείναι* imprimis sunt humida Cerebri intemperies, Calida vel frigida, humorum abundantia & Cerebri repletio, Cacochymia & humores similes excrementitii, vel vapores, à quacunque Corporis parte sursum elevati, & in capite aggregati.

19. CONIUNCTA seu PROXIMA Causa, est ille ipse humor, in Cerebro collectus, & jam defluens, atque ad partes inferiores proferans.

20. Ad Causas antecedentes refertur etiam robur vel stimulatio & irritatio facultatis expultricis, partis mandantis ipsius scilicet Cerebri, vel retentricis ejusdem imbecillitas, aut aggravatio nimia, ab humoribus excrementitijs causata.

21. EXPULTRIX Cerebri facultas stimulat, cum humores & quantitate & qualitate molesti sunt, ita ut Cerebrum amplius eos ferre non possit. Unde facultas insurgit, ut robusta satis id quod sibi molestum & noxium est, excutiat, & à se expellat, atque sic partem ab onere, quo ante premebatur, liberet.

22. RETENTRIX, aut ob intemperiem, vel alium aliquem Cerebri morbum, debilitata, aut nimia humorum excrementitiorum copiâ pressa, & gravata, non modo expultrici facultati non resistit, sed ab actione sua cessans liberum humoribus defluxum largitur.

23. Membrum

23. Membrum quin etiam recipiens huic malo causam præbere potest, idque variis modis, vel enim ratione propriæ & naturalis constitutionis, vel ratione affectus alicujus præter naturalis.

24. Ratione propriæ & naturalis constitutionis, defluxioni & Catarrho ansam præbet, quod vel inferiore aliquo Corporis loco situm, vel quod eum in finem à natura datum sit, ut excrementorum receptioni inserviat, ut sunt glandulæ post aures, parotides dictæ, sub axillis, ad inguina.

25. Ratione affectus alicuius præter naturalis destillationem causari potest, cum vel intemperie insigni, calida potissimum laborat, vel dolore vexatur ingenti, vel alia aliqua ratione debilitatum & labefactatum fuerit.

26. Calor enim partis alicuius ingens & inflammatio, cucurbitulæ instar trahit ad se, non sanguinem modò ex toto corpore juxta *Gal. com. aph. 1. sect. 7.* sed & humores alios, eos præsertim, qui jam ante fluere parati sunt & in parte aliqua superiore consistunt, eique molesti aut sunt, aut esse incipiunt.

27. Dolor quin etiam, teste eod. Galeno, & ipsa experientia quotidiana id approbante, à partibus vicinis, atque si vehemens sit, à distantioribus quoque, ijs potissimum, qui & humoribus abundant, & iisdem gravantur, atque eosdem expellere paratæ sunt, atrahit.

28. Debilitas, & labefactatio partis recipientis, etsi quidem per se defluxionis causa non sit, ut tamen in hanc vel illam partem ea decumbat, occasionem præbet, ea autem vel à prima dependet origine, & prima statim conformatione, vel alio aliquo affectu præter naturam introducta est, ob quam humori affluentem resistere nequit, sed eundem necessariò recipit, donec vel naturæ, vel medicamentorum beneficio ab eodem iterum liberetur.

29. Partes etiam per quas ruit Catarrhus non parum faciunt ut & defluat & in hanc vel illam partem decumbat humor, quò enim patentiores & laxiores sunt viæ & meatus, quò etiam magis recto vel minus obliquo ductu & decliviores feruntur, eò promptius per ea transit materia, & humor excrementitius.

30. Atque hoc Catarrhi seu defluxionis vocabulum unicum licet sit, & unicum tantum affectum denotare videatur: est tamen re

ip

ipsa varium & multiplex, eò quod plures sub se comprehendat differentias. DIFFERT itaq; CATARRHUS & ratione loci seu partis, & ratione materiæ, & ratione causæ efficientis, quæ omnes differentiæ diligenter sunt considerandæ, ut eò commodius ad ipsam curationem accedere possimus.

31. DIFFERENTIAS à LOCO desumptas Hipp. l. de glandulis septem numerat, dum dicit, fluxiones de capite usque ad secretionem contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per nares, atque hæ tres sunt, & aliæ per palatum in guttur, & in gulam, & aliæ per Venas in spinalem medullam & in sanguinem, quæ omnes septem numero existunt, ex quibus tres priores huc non pertinent, siquidem præter naturam non sint, sed ut ipse loquitur, Cerebri fordes & purgamenta discedentes existunt, & si non discesserint, morbus inde oboritur, quibus tamen & quarta annumerari potest, si scilicet per os reijciatur: Ubi verò ipse humor aliquo modo peccaverit, omnes simul præter naturam erunt.

32. Sic autem, inquit idem ibidem, & reliquo corpori aliqui morbi accedunt, si intrò abierint ac discesserint hæ fluxiones & non foràs, hoc est, ubi extra corpus expelluntur, cum sint humores corpori inutiles, citra noxam hoc fit, cum verò in partes interiores decumbant, non possunt non varijs modis id ipsum afficere, & molestare.

33. Primùm itaque DEFLUXIO DECUMBIT VEL IN PARTES EXTERNAS, VEL INTERNAS, neque huic obstat locus Hipp. mox citatus, etsi enim in partes externas humorem decumbere dicamus, non tamen propterea foràs & extra Corpus eundem excerni statuimus, manet enim & consistit in partibus affectis, circumferentiam magis, quàm centrum Corporis occupantibus, & variorum malorum causa est.

34. INTERNAS partes quod attinet, irruiat malignus humor in nervorum origines, & Apoplexiam, Paralyfin, stuporem, tremoré &c. excitat: In sensuum organa, cæcitatem, suffusionem, surditatem, tinnitum aurium, odoratusque privationem: in nares Galeno κορυζαν. Cels. l. 6. c. 2. gravedinem, Polypum gignit. Ad Laryngis musculos & Trachæam, βεγάχον raucedinem: in gurgulionem σαφυλιν uvulam: glandulas ad finem oris sitas, ἀρτιάδας sicut & παείσματα & exulcerationes

tiones parit: ad musculos faucium, & gutturis *κυνάγχην* anginam: in Pulmones, tussim, Asthma, Orthopnæam, Phthisin: in Ventriculum cruditates, *ἀνορεξίαν* &c: in intestina diarrhæam, dysenteriam, tenesimum causat. Hipp. l. de glandul. de loc. in homine.

35. RATIONE PARTIUM exteriorum, si in Oculos irruit, ophthalmia, Epiphora, Caligo oritur: si in maxillas, dolor dentium: si in Cervicem, scapulas & brachia, spasmi exteriorum membrorum, resolutiones artuum: si in lumbos, coxendicem, & artuum extremitates, Ischiadicus dolor, Nephriticus, Arthritis & Podagra causatur.

36. RATIONE MATERIÆ differt Catarrhus, quod alius oritur à materia crassa, alius à tenui, alius à calida, alius à frigida, alius ab humore simplici, ut pituita, bile flava, bile atra, sanguine, alius à duobus vel pluribus commixtis.

37. A CAUSA etiam EFFICIENTE DIFFERENTIÆ SUMUNTUR, ea enim vel est interna, vel externa. Si à causa interna, vel à vitio Cerebri proprio provenit, vel ob errorem inferiorum partium oritur: si ab externa juxta sex res non naturales differentia oriuntur.

38. Atque hæc de causis & differentijs breviter dicta sufficiant, sequitur ut ad signa accedamus.

39. SIGNORUM enim tanta est in Medicina vis, & prærogativa, ut sine ijs curatio commodè & rectè institui nullo modo possit; Unde, si quid aliud, diligenter consideranda veniunt: suntque duplicia *διαγνωστικά* præsentium demonstrativa, & *προγνωστικά* futurorum indicantia.

40. *Διαγνωστικά* duplicia sunt, vel in genere affectum ipsum demonstrant, vel in specie ipsum humorem & partem etiam affectam denotant.

41. AFFECTUM IPSUM IN GENERE, demonstrantia, ab ipso ægro, simpliciter, absq; Circumstantijs, aut loci, seu partis affectæ, aut alterius alicujus descriptione desumuntur, quatenus scilicet patiens fluxionem sentit, & de materia motu conqueritur.

42. IN SPECIE sumuntur signa *διαγνωστικά*, à loco, materia & efficiente.

43. A LOCO, pro varietate spatij per quod fluit, & loci ad quem fluxio fit à capite, diversa ac varia signa indicantia oriri solent.

B

44. SPA-

44. SPATIUM PER QUOD, si humor per oculos, per aures, per nares, vel per palatum fluat, patiens declarabit.

45. Ubi per Oesophagum, è nausea & vomitu: per asperam arteriam, è screatu, difficili respiratione & tussi: si per nervos, à dolore & nervorum vitijs: si per Venas, è tumore partium inflammatorio, Cachexia: sin per arterias, è pulsu molli & inæquali, modo frequenti, modo raro, prout humor aut, calidior aut frigidior extiterit, Medicus exercitatus & diligens judicabit.

46. LOCUM AD QUEM fluxio fit, ab actione læsa, doloris proprietate, situ seu positu, proprijs Symptomatis, & ab excretis discernere licet. *Gal. l. 1. de loc. aff. c. 5. Hipp. l. de glandul. l. de loc. in homine.*

47. A MATERIA an humor sit pituitosus, sanguineus, biliosus, an Melancholicus, cognoscitur ex Colore & alijs signis cuiuslibet humori proprijs: de quibus in præcedentibus disputationibus aliquot actum. Item an sit crassus, lentus, viscidus, glutinosus, tenuis, hujus vel illius odoris, saporis, Medicus ex relatione patientis facile judicare potest: quantitatem etiam ejus vehementia major vel minor declarabit.

48. A CAUSA EFFICIENTE tam intrinseca, quam extrinseca sumuntur differentia.

49. Si ab intrinseca, an ob Cerebri caliditatem fiat, à signis caliditatis, utpote capitis calore & dolore, facie oculisque rubentibus, decumbente humore acri, fauces exasperante, ac interiores partes oris, naresque exulcerante, à falso sapore, inappetentia, siti, feбри & urinis magis coloratis.

50. Si causa fuerit frigida, ex signis his contrariis, nempe Capitis gravitate & frigiditate, faciei pallore, sopore, pigritia, mentis torpore, visu solito caliginosiore, auditu hebetiore, & urinis crudioribus desumuntur.

51. Præterea an lædantur à calidis vel frigidis, de Cerebri etiam temperatura conjecturam facimus. Ad hæc, an fiat proprio Cerebri vitio, an verò à parte aliqua vapores in Cerebrum mandante, percipitur, si nulla, vel alia aliqua pars laboret, ut aliàs etiam dictum fuit.

52. CAUSAM EXTERNAM quod attinet, ex relatione infirmi & patientis, vel astantium percipimus, an nimirum diu commoratus fuerit

fuerit in aëre calidiore, frigidiore, vel humidiore, quâ diæta reliquâ
usus, & si quæ in eâ vitia commisit.

53. Hæc de signis demonstrativis. PROGNOSTICA quoque
SIGNA tùm in GENERE, tùm in SPECIE à Medico necessariò
sunt consideranda.

54. IN GENERE, quatenus Catarrhus omnium ferè morbo-
rum quasi mater, satis periculosum est vitium, atque quod semel ali-
cui parti impactum & infarctum, rarò vel difficulter plerunque
cedit.

55. IN SPECIE verò considerantur etiam, ut *diagnostice* vel à
LOCO, vel à MATERIA, vel à CAUSA EFFICIENTE.

56. A LOCO ratione spatii per quod, minus periculosus est
Catarrhus, si per partem aliquam exteriorem, nares præsertim vel
os descendat, peior si per Oesophagum, pessimus cum per fauces &
Trachæam seu asperam arteriam.

57. Sic quando per vacuitates membrorum, medio modo sese
habet: si per venas & nervos, periculosior: si per arterias, periculo-
sissimus & pessimus, quia non rarò Syncopen inducit. *Galenus 12.*
m. m. c. 5.

58. Ratione termini ad quem, consideranda est dignitas loci ad
quem fluit: quò enim hic dignior est, eò majus etiam periculum ægro
imminet: Si enim ad nares, levis destillatio & Catarrhus censetur, si
ad fauces & ad Trachæam peior: si ad pulmones, Cor &c. pessimus
& periculosissimus censetur, *Cornel. Cels. l. 4. c. 2. Hipp. l. de glandul.*

59. A MATERIA, atrabilarius omnium pessimus est: biliosus
non ita, sanguinolentus adhuc minus, pituitosus omnium minimè
periculosus censetur: Nisi simul quantitate excedat, quò enim hæc
major est, eò etiam magis periculum augetur.

60. Sic qualitas, ratione Odoris, Saporis, & Consistentiæ, quò
plus à naturali statu recedit, eò etiam peior censetur.

61. A CAUSA EFFICIENTE Prognostica quoque sumun-
tur, si enim fuerit intemperies Calida, peior censetur Catarrhus, quò
hæc fortior & major fuerit: si frigida fuerit & habitum contraxerit,
destillatio ferè censetur incurabilis. Sic si ob causam externam acci-
derit, modo non diu duraverit, levis judicatur esse Catarrhus & fa-
cilis curationis.

62. Haecenus de definitione, differentiis, Causis & Signis breviter, sequitur ut ad ipsam *ἰατρικὴν* seu Curationem accedamus, quā etsi quidem affectus, qui actionem viciat, ut *Galenus* loquitur *1. m. m. c. 9.* qui morbus est, desideret, non tamen hæc ipsi Symptomati, quatenus majus adhuc malum causari potest, neq; etiā causæ derogatur. Cum enim *ex 4. m. m. c. 3.* Curatricis Medicinæ partes duæ sint differentiæ, præsentium scilicet morborum curatio, & nondum factorum præservatio, hæc postrema potissimum his duobus competit, causæ quidem per se, Symptomati verò, quatenus & hoc causæ rationem induit.

63. CURATIO autem omnis, monente eodem *4. m. m. c. 4.* ab indicatione inchoanda, siquidem eius, quod agendum est, insinuatio sit *2. m. m. c. 7.* Indicationes autè à pluribus desumuntur, primum quidem ab ipsa rei seu affectus natura, nisi hic à sua adhuc causa foveatur, tum enim *ex 5. m. m. c. 1.* primum ipsi causæ medendum, post ad ipsum affectum est deveniendum, consideranda postmodum pars affecta, ægri natura, vires, ætas, anni tempus, & si quæ sunt alia. Nostamen missis reliquis, cùm de iis aliàs etiā actum sit, eos saltem observabimus, quæ ab ipso AFFECTU, ejusque CAUSA & SUBIECTO desumuntur.

64. AFFECTUS autem ipse cum præter naturam sit, sui ablationem indicat, quæ generalis est indicatio, omnium eorum, quæ præter naturam sunt. At ablatio hæc variis modis, viam nobis monstrantibus ipsis indicationibus, perficitur.

65. Diximus autem destillationem seu Catarrhum esse humorem excrementitium, qui aut SUBSTANTIA, aut QUANTITATE, aut QUALITATE aut MOTU peccat, unde quadruplex oritur indicatio.

66. A SUBSTANTIA quæ desumitur, aut correctionem aut ablationem significat: hanc quidem, si eò usque corrupta & putrida sit, ut mitigari amplius & in statum naturæ magis familiarem, vel minus molestum, reduci nequeat.

67. Correctionem verò, si hanc adhuc admittat, & vel eò usque corrigatur & emendetur, donec naturæ amicus fiat, vel saltem, ut si hoc fieri nequeat, omnimodæ excretioni & remotioni eò promptius cedat.

68. Crassa

68. Crassa itaque si fuerit, attenuanda erit, si tenuis increffanda, si viscida incidenda, vel detergenda &c.

69. A QUANTITATE desumitur indicatio auferendi, cum enim abundantia peccet, hæc verò alio modo perfici nequeat, utique ablatione ei medendum erit.

70. A QUALITATE, in genere unica etiam desumitur indicatio, in contrarium scilicet deductio seu alteratio: in specie verò plures sunt, pro ratione qualitatum, quibus peccare humor solet.

71. Nam si materia fuerit frigida, Calefacienda, si calida, refrigeranda, si acris & salsa, mitiganda.

72. A MOTU seu fluxu indicatio oritur vel à parte mittente, vel recipiente, vel transitum largiente. A parte quidem mittente, cum humor sit excrementitius, neque in parte detinendus, & fluere jam aptus, evacuandus, & vel purgatione vel derivatione, quæ etiam ratione partis recipientis fieri solent.

73. At ratione partis seu viæ, per quam fluit, revulsio vel interceptio indicatur: quod si enim ad partem aliquam nobiliorem, & insigniorem tendat materia, per aliam avertenda & revellenda, sin hoc fieri commodè non possit, intercipienda.

74. A CAUSA EFFICIENTE quæ desumuntur indicationes, hujus vel ablationem vel correctionem, postulant: hæc si externa sit & Procatartica, etsi quidem juxta Galen. 4. m. m. c. 3. nulla ab ea indicatio oriatur curativa, præservativa tamen desumitur, sui remotionem & ablationem indicat: si interna, per contrarium alteranda & immutanda.

75. A SUBJECTO cum triplex sit, MITTENS scilicet, RECIPIENS & TRANSITUM LARGIENS, indicationes variant. Pars enim mittens, si immoderata sit, corrigenda, & corroboranda ut & recipiens: pars verò transitum largiens, si patens nimis & laxa, constringenda, si alio modo vitiata, corrigenda.

76. Atque hæc sunt præcipuæ indicationes, quæ, quid in CURATIONE agendum sit, nos commonefaciunt: hæc autem triplici remedium genere perficitur, VICTU, MEDICAMENTIS & MANUALI OPERATIONE, quorum primum διαίτην, alterum φαρμακείαν, & tertium χειρουργίαν, θεραπευτικῆς Medicinæ partes absolvit.

77. Διαίτην consistit in sex rerum non naturalium administra-

tionem. Et primum quidem Aër ambiens sit temperatus, & pro causarum diversitate modò calidior, modò frigidior. Siccior tamen probatur ab Hippocrate l. 3. aph. 15. A Solis & Lunæ potissimum radiis liber Cels. l. 1. c. 3.

78. CIBI ET POTUS copia omninò improbatur. Hinc Avicenna cibi potusq; parcitatem initium curæ dixit. Et Celsus ad magis specifica descendens, à consueto cibo dimidium detrahendum esse monet.

79. In qualitate, pro ratione Causæ fluxum efficientis, ex analogia contrario modo respondere debet: sit concoctu facilis, boni succi & humori noxio contrarius. Ut ubi siccandum, offerantur cibi similem facultatem habentes: Ubi humores sunt incrassandi itidem, in hoc verò Ova, Amylum, Amygdalæ à Celso probantur. Carnes potius sint assæ quàm frixæ.

80. Cæna sit parciore prandio, & ubi materia calida & acris fuerit, à vino prorsus abstinendum, & ejus loco vel Ptisana, vel aliud aliquod decoctum refrigerans usurpandum, Ubi verò materia frigida fuerit, pro ejus concoctione & alteratione vinum in parva tamen copia offerendum.

81. In calidis etiam & siccis temperaturis, & assuetis, ut per Urinam & sudorem evacuetur materia, cum Gal. l. 1. de san. tuend. potest concedi vinum sed probè dilutum.

82. SOMNUM ET VIGILIAM Avicenna radices Curationis Catarrhi vocat. Hinc plus vigilandum, & nequaquam interdiu dormiendum, nec repleto Ventriculo, decubitus etiam non sit supinus, quia per hunc renes & Vena cava incalescunt, ut hoc modo vapores copiosi caput petant, sed ad latera decumbendum.

83. Cum enim in Catarrho magis requiratur expulsio, quàm concoctio, necesse est ut Vigilia somnum excedat juxta Versiculum:

Esuriant, sitiant, vigilent, qui rheumata curant.

Per somnum enim fit concoctio, & repletio: per Vigilias verò distributio & inanitio.

84. Somnus nocturnus probatur ratione aëris & consuetudinis: ratione aëris, quia aër nocturnus magis favet motui ad centrum, diurnus verò magis motui ad circumferentiam, & proinde distributioni: ratione consuetudinis verò, quia homines consuevere noctu dormire,

dormire, & ita concoquere, mutata itaque consuetudine, virtus fatigatur.

85. EXERCITIUM, peracta concoctione, sit mediocre. Nam quemadmodum nimia quies excrementorum copiam gignit, ita quoque excedens motus, Corpus & caput plus justo calefaciens, humoresque liquans, Catarrhi causa esse potest.

86. INANITIONEM quoque utiliore esse REPLETIONE, ex supra dictis constat, alvus itaque levis sit, si autem natura defecerit, ante providendum balano, aut Clystere. Venus etiam, cum per eam multum spiritus & Caloris deperdatur & dissipetur, sit modica.

87. BALNEUM, cum inter excreta referatur, probatur ab Avicenna, in utroque Catarrho, sed non semper. In frigido enim ante concoctionem eo non utitur, in calido autem probat, ut tamen cum sudore fiat, quod sic materia vitiosa evacuetur, & ad ambitum corporis deferatur.

88. ANIMI *passiones* sint moderata, fugienda tristitia, mæror, metus, ira & similia, quantum fieri potest, animus sit hilaris, & optima semper speret.

89. QUoad PHARMACIAM pro diversitate indicationum diversæ quoque remedium formulæ requiruntur, & sunt vel ALTERNANTIA, vel EVACUANTIA, vel REVELLENTIA, vel DERIVANTIA, vel denique INTERCIPIENTIA, atque rationem habent vel universi, vel partis alicujus.

90. UNIVERSUM CORPUS, si in vitio sit, & humoribus scaeat, id primùm expurgandum, medicamentis humori peccanti accommodatis, ut si pituita abundet, *pill. de Agar. Coch. fetid. assai-ereth. Elect. benedict. lax. Hier. Compos. Extract. Cnicopharm. Mell. ros. solut. Oxymel. Elleborat.* Hæc tamen non nisi præparata, si opus sit, materia, *Syr. de Beton. de Stechad. de Calamenth. Oxymell. vel simpl. vel Scyllit. & similibus*, exhibeantur.

91. Si SALSUS & TENUIS fuerit humor, incrassandus & mitigandus, *Syr. viol. papav. diacod. vel decoct. simili.* post expurgandus *Syr. rosat. solut. Extract. Cnicopharm. Rhabarb. pill. Coch. Hier. c. agar. & similibus.*

92. Si humor fuerit CALIDUS & CRASSUS, cum aliquo istorum, ut cum *Syr. Violar.* aliquod incidens & abstergens misceatur,
ut

ut *Syr. acetos. vel Oxymel. simpl. & aqua hordei*, quæ potus Medicinalis est, & absterfiva: in calida autem destillatione potius decocta, quàm Syrupi probantur, quia facilè bilefcunt.

93. Si BILIS FLAVA molesta fuerit, ea necessitate urgente primùm etiam præparanda, refrigerantibus, & si opus sit; incrassantibus, ut *Syr. Violar. de Endiv. acetos. simpl. de succo acetos. aquis earundem herbarum & decoctis* similibus: deinde expurganda *Extract. Rhabarb. simpl. Syr. ex infus. rosar. de Cichor. c. Rhabarb. decoct. fol. sene.*

94. MELANCHOLIA quoque præparanda *Syr. borrag. bugloß. Violar. aquis earundem. & similibus*: purganda vero *confect. hamech. Extract. tabul. Rhabarb. Compos. pill. indar. aggregat. Syr. diasereos & c.*

95. Eadem etiam ratio observanda est, si PARS ALIQUA mali causam foveat, caput itaque exempli gratia, ut pars mittens, expurgandum pro ratione humoris peccantis, *pill. Cochuis hier. c. agar. aureis, arab. Indis. Elect. de succ. rosar. Ind. diaturbith. c. Rhabarb. confect. hamech Syr. de Cichor. c. Rhabarb. diasereos & c.*

96. Ante tamen purgationem, si opus sit, præparandus erit humor, ut si crassa sit pituita, *Syr. de Beton. & aliis supra enarratis*, & sic de reliquis humoribus, modò vehiculi gratia semper aliquid adjiciatur, quod partem affectam respiciat, atque medicamento vires eò deducat.

97. Atque hæc de parte mittente. RATIONE VERÒ DEFLUXIONIS revulsio potissimùm locum habere videtur, cum enim per hanc vel ad ventriculum vel ad pulmones. vel aliam aliquam insignem partem delabatur, vel per os, vel nares materia educenda, ut ita partes subjectæ liberæ reddantur, & ab ejusmodi affluxu immunes sint.

98. Huic autem scopo inserviunt gargarismata. & parantur ex *hyßop. salvia, Majorana, origano, sem. nigell. Mell. rosar. Syr. de Beton. aquis beton. flor. thilia, primul. verr. succ. beton*: in materia calida, tenui & acri, ex incrassantibus, refrigerantibus, mitigantibus, quæ ex superioribus peti possunt.

99. Huc etiam faciunt errhina, masticatoria, suffimigia, inunctiones & similia, quorum tamen omnium sylvam reperire licet apud Practicos: unde pluribus ea hic enumerare nolumus.

100. Tandem

100. Tandem quoad partem recipientem, si ea sit insignis aliqua & primaria, vel saltem non sit emunctoria, revellentia convenire videntur: si verò adeò jam impacta sit materia, ut solis revellentibus non cedat, præparanda & disponenda est ante, post ad ea deveniendum.

101. Hæc tamen omnia pro varietate partis affectæ & humoris peccantis variant, quemadmodum in cujuslibet partis affectuum curatione demonstrabitur, hic enim ea omnia recensere, ne in nimium hæc Theses excrescant, super sedemus.

102. Emunctorias partes quod attinet, si ad eas defluxio decumbat, revellentia locum non habent, ne hac ratione materiam à parte ignobiliore retrahendo, ut ad partem aliquam nobiliorem fluat anam præbeamus: si verò citra hoc incommodum fieri possit, non semper improbantur.

103. Tutius itaque est & conveniens magis materiam per partem affectam evacuare, vel discutientibus, & in halitum materiam solventibus, vel si hoc fieri non possit, maturantibus, & materiam concoquentibus, atque in pus vertentibus.

104. Et licet quidem in hoc casu repercutientium etiam non raro usus esse soleat, ea tamen, si pars affecta primariæ & principali vicina sit, locum vix habent, quod si verò remotior sit, & ignobilioribus vicina, atque affluxus ita impetuofus, ut metus sit, ne partis calore suffocato gangrænæ causa fiat, ad ea devenire necesse est, sed hæc potius ad externa & Chirurgica remedia pertinent.

105. Hisce omnibus peractis, & materia evacuata, partes iterum corroborandæ, ne vel ejusmodi materiam denuò producant, vel productam facillè excipiant, quod sit partes ad naturalem temperiem, & statum, quantum fieri potest, reducendo, & confirmando, intemperiei & affectui contrariis.

106. Plurimum etiam ad hujus mali curationem conferre videntur SUDORIFERA, quibus si suo etiam modo corroborantia conjungantur & ratione evacuationis & ratione reductionis ad pristinum statum conducunt, præsertim si universum corpus humiditate ejusmodi excrementitia scateat: ita enim materia hæc in halitus resoluta, per poros cutis expellitur, & partes subjectæ liberantur, atque pristinas suas vires recipiunt.

C

107. Quod

107. Quod si verò pars aliqua, princeps præsertim, sicca intem-
perie laboret, non aded tuta hæc sunt, nisi siccitati huic aliter mederi
concedatur. Unde in hectica locum habere nequeunt, ut quod ni-
mium exiccando eam adhuc magis augeant, & brevi in marasimum
præcipitent.

108. Parantur autem ea commodissimè ex *ligno Indico seu Gua-
jaco, Lentiscino, rad. sarsæ parilla, sassafras, Chine*, quibusdam etiam
Lignum Juniperinum placet, omnibus suo modo decoctis & usurpa-
tis; modum autem & formam certam, cum certo subjecto destitua-
mur, huic autem ea accommodata sit, hic non præscribemus, sed
præsentī Medico eam relinquimus.

109. Præter hæc autem sudorifera, sunt adhuc alia, quæ in hoc
casu aliquid præstare possunt, ut Theriaca, Mithridatium, Rob Sam-
bucin. Juniperinum, Antimonium diaphoreticum & alia.

110. SUDOR autem post sumptum medicamentum elicitur
vel in lecto, vel in stuphis vocatis. Quidam etiam varia suffumigio-
rum genera præparant, & corpus universum, vel partem maximè af-
fectam suffumigando, materiam ejusmodi Catarrhalem exiccare
student. Ex his autem potissima & tutiora sunt, quæ parantur ex
*Mastiche, sandaracha, succino, Thure, styrac. calam. ros. rubr. ligno
aloes, gall. & alipt. moschat. santalis, ligno Juniperi &c.*

111. Quidam etiam corpus ~~capite~~ vel simili aliquo instrumento,
exerto tamen capite, concludunt, & vel vino sublimato, in quo præ-
dictorum aliqua infusa sint, vel decocto aliquo simili suffumigant &
sudorem eliciunt.

112. CHIRURGICA REMEDIA cum plurimum etiam hoc in
casu possint, non sunt negligenda, ea autem vel evacuant, vel deri-
vant, vel revellunt. Omnibus hisce scopis inservit una venæ sectio,
hujus autem indicatio sumitur à sanguinis redundantia, morbi ma-
gnitudine, & virium robore, teste *Galen. 4. m. m. c. 6.*

113. Si itaque Catarrhus à sanguine superabundante fiat, si que
plethora sit in universo corpore, secta vena nigra vel mediana pro-
derit: si verò in capite solum coacervatus sit, Cephalicam tundere
proficiet: si ex hepate & venis majoribus sursum ad Cerebrum fe-
ratur, hepatica vel inferior aliqua aperta juvabit. Sunt qui eam, quæ
magis conspicua erit & turgida, venam in brachio ferire consultius
ducunt,

ducunt, quia ad hanc magis, quàm ad aliam sanguinem ferri verisimile est.

114. Neque solùm in sanguineo Catarrho, sed alio etiam quovis calido, vena secari potest, non tamen in frigido: quia Cerebrum partem frigidam, frigidiorē reddit, & malum adhuc magis auget, humoresque frigidos accumulate facit.

III. QUANTITATEM SANGUINIS detrahendi vires nos docebunt, & ipsa etiam Plethora, semper enim & potissimùm ad vires respiciendum, & curandum, ne hæc nimium defatigentur & dejiciantur,

116. Tempus missionis sanguinis, à præsentia vehementioris urgentis desumitur. Hinc in sanguineo Catarrho omiſsa Pharmacia ad venæ sectionem properandum, in aliis si inducias malum largiatur, hæc tantisper omittenda, donec evacuantiæ præcesserint.

117. Quod si non tam evacuationis, quàm derivationis & revulsionis gratia sanguinem mittere volueris, diligenter prius attendas oportet, quæ nam vena parti laboranti sanguinem largiatur, vel quæ parti affectæ communicet. Nam, si venam, quæ nihil parti affectæ tribuit, nihilque communionis cum ea habet, incidas, affectæ parti nihil medeberis, & sanam etiam offendes.

118. Quod si venæ sectioni locus non est, hujus vicem Cucurbitulæ cum scarificatione supplebunt.

119. Proderunt autem & hæc potissimum derivationis, nonnuncquam evacuationis ut & revulsionis gratia, affiguntur autem vel nuchæ, vel dorso, vel supra mammæ, vel brachiis, vel in carpo, vel intra pollicem & indicem digitum, in externa manu, vel in metapedio, vel in suris, vel supra genua.

120. Nuchæ quidem ad derivandum humorem à Cerebro: dorso ab occipitio, & ubi ad pectus seu pulmones vel ventriculum decumbit: brachiis & ad pollicem, si ad axillas, vel etiam ad occipitium descendat: supra genua ad suras & metapedium, ubi renes, coxendix, genua inficiuntur: quin & extremitates aurium scarificare solent, ubi defluxio ad dentes decumbit, & cum cucurbitulæ ibi affigi non possint, manibus partes scarificatæ eò usque comprimendo trahuntur, donec sufficiens sanguinis copia extracta videtur.

121. CAUTERIA etiam hoc in casu non parum proficiunt, tum

ad evacuandum, tùm revellendum, tùm etiam derivandum.

122. Variis autem locis inuruntur, pro ratione materiæ confidentis, fluentis vel decumbentis, quemadmodum de cucurbitulis dictum fuit.

123. Applicantur autem futuræ Coronali, nuchæ, brachiis ad musculum deltoidem, supra & infra genua, & ad debitum usque tempus conservantur.

124. Differunt autem & ratione formæ, quod alia sint actualia, ubi candente ferro inuritur cutis, alia potentialia, ut sunt medicamenta causticam vim habentia, & hæc cutim inurunt & corrodunt, vel cum vel sine doloris sensu.

125. Sunt qui VESICATORIO primum applicato vesicam faciunt, eaque aperta globulum certo aliquo medicamento corroden- te desuper ligant, atque tam diu mutant, donec ulcusculum profundum satis videatur.

126. Ipsa etiam vesicatoria, nisi defluxio magna sit, interdum plurimum profunt, derivationis potissimum gratia. Ut & frictions partium, vel leves & dolorificæ ligaturæ pro ratione impetus & copię fluxionis, de quibus tamen omnibus copiosius partim actum est, partim imposterum adhuc agetur in curationibus morborum, à Catarrhis ortum ducentium.

127. Huc quoque pertinet **SECTIO ARTERIARUM, INCISIO VASORUM IN NARIBUS &c.** quæ tamen cum partim amplius non sint in usu, partim etiam rarissimè adhibeantur, in præsentem eorum meminisse saltem sufficiat, atque sic Theſibus hisce nostris finem imponere liceat.

F I N I S.

AD

AD PRÆSTANTISSIMUM AT-
QUE DOCTISSIMUM DN. RESPON-
dentem, amicum meum singularem.

Quàm felix incedis in Arte, Oculissime DEETZI!
Fortia enim data sunt, scis, duo crura tibi,
Quæ Medicum firmant, Galenus ut Angelus inquit:
Est, ut vera feram, πείρα tibi atque λόγος.
Sed dum precipitem sat agis curare Catarrhum,
Corporis, Herculeo quem superas animo;
En! superas te ipsum, sacrum Cerebrumq; Catarrhus
Obsidet irrorans ambrosiâ genium.
Qui fluit à corde ad caput, à capite in calamum usque,
A calamo ad varios refluit hinc animos.
Quorum vel pia sunt capita, aut male-sana. Cerebrum
Nonnullis etenim crassa coryza gravat.
O quàm communis multis, nec rara coryza,
Quam tamen haud Medici pellere cura potest!
Cur? quia Causa latet nonnunquam, quæ efficit illam,
Quam sæpè ipse miser sponte fovet patiens.
Hoc nulli quæso absurdum videatur in ipso hoc
Tempore, quo cuncta in deteriora ruunt.
At verò nunc tam claro quòd Præside, clarè
Clara struis DEETZI, gratulor ex animo.
Præses noster enim Galenus & Angelus alter,
Artis Pæonia Sol solidumq; Sal est.

M. Joan. Carolus Rosenberg/
Argentoratens. Med. stud.

I I.

Salsa Catarrhorum nubes quam Palladis arcem
Hostili graviter colluvione premit:

Hanc

Hanc Duce SALTZMANNO, DEETZI, dexterrime Phabi
Miles, multiplici robore & arte levas.
Illa equidem valido motu sublata retorquet
Sponte in subiectas nubila aquosa domos.
Sed quia conspirans arci graviora minatur
Damna secuturi subdita turba mali:
Dirimis hanc aquas litem, concussa resarcis
Teeta, arcem reparas, nubila missa necas.
Néve quid accipiat subiecta à parte deinceps
Illa mali, ingenio nobiliore caves.
Hinc tibi quæ referat, meditatur Præmia Pallas:
Præmia Militiæ digna labore tuæ.

ALIUD.

Dum quibus humanos sensus animumq; Catarrhus
Consuêrit tenebris involuisse probas:
Ecce tuus, pariter monstras, quàm sensus & alta
Mens à defluxus impete tuta sient.
Sic quisquis Theseus certam tua fila sequetur
Normam, à defluxus impete tutus erit.

Gratulabatur meritò

Elias Geiselbrunner Augustanus
Medic. stud.

III.

Musarum decus es DEETZI, doctaq; MINERVA
Fulcrum, dum scandis pulpita docta virum.
Arma canes, Clarijsq; in castris bella subibis;
Verùm SALTZMANNO Præsede VICTOR eris.

Intrepidus

*Intrepidus quare scandas nunc Palladis arcem,
Doctrinaeque dabis publica signa tuae.
Maeste vir ingenio cumulate augescere perge,
Sic re, sic studiis, nomine, clarus eris.*

boni affectus ergò ponebat

Jacobus Thaumander Cörlino-
Pomeranus SS. Theol. stud.

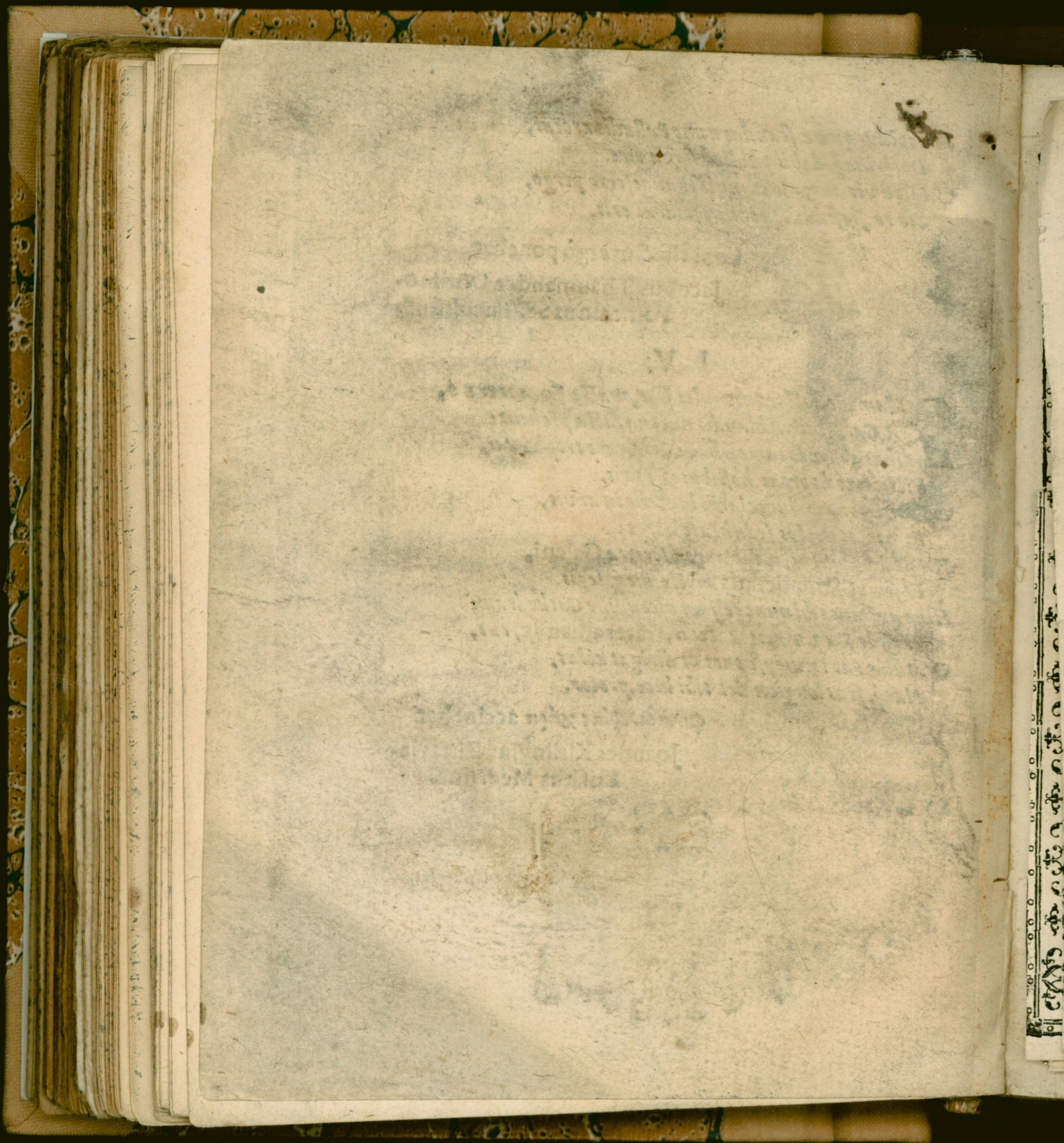
I V.

*Q*uamvis doctorum multi sint, maeste JOANNES,
Carminibus blandis qui tua facta probent:
Laudibus abstineo tamen haud celebrare trophæum,
Victis quod portas, hostibus ipse tuis.
A teneris nam dum clarijs luctaris in arvis,
Et versas doctos sedulitate libros:
His nec contentus, nunc aurea scripta Galeni,
Et simul Hippocratis, nocte dieque legis.
Hinc animus tibi nunc celsam ascendisse Cathedram:
Praeside SALTZMANNO, frater amande, tuo,
Gratulor: ac Deus ipse tuos ut dirigat aetus,
Hacque frui longum det tibi luce, precor.

Φιλαδελφίας χάριν accinebat

Joannes Kislingius Zittavia-
Lufatus Med. stud.

✓
00 A 6436

ULB Halle 3
004 931 300

KD 18

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

B.I.G.

Farbkarte #13

17

STI, DEO, DUCE
IONUM
E SPECIALI
CURATIONE
oris humanica:

RHO

M
IDIO
ientissimi Viri
RUDOLPHI
MEDICÆ DOCTO-
icissimi, Inclytæ Argen-
essoris celeberrimi,
i observantiæ
uendi.

esura submittit

US TORGEN-
ICUS,
artio.

ORATI,
WYRIOT.

DC. XX.

